



เครื่องสำอาง ออร์แกนิกมีจริงหรือ !!!



จินตนา ศุภศรีวิสุเศรษฐ์

กลุ่มควบคุมเครื่องสำอาง

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

บ่อยครั้งที่เราเดินเลือกซื้อเครื่องสำอางตามซูเปอร์มาร์เก็ต เชื่อว่าใครที่เป็นคนฉลาดซื้อ ฉลาดใช้ คงต้องหยิบเครื่องสำอางเหล่านั้นขึ้นมาพลิกอ่านข้อมูลที่เป็นต่อการตัดสินใจบนฉลากอย่างถี่ถ้วน เพราะการเสียเวลาแค่ 2-3 นาที เราก็สามารถรับรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเรา ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก โดยเฉพาะข้อมูลของ วัน เดือน ปี ที่ผลิต และวันหมดอายุ (ถ้ามี) เพื่อให้ทราบว่าคุณค่าที่เราเลือกใช้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดระยะเวลาการใช้ ชื่อผู้ผลิต เพื่อที่จะสามารถแจ้ง หรือร้องเรียนในกรณีที่ใช้ผลิตภัณฑ์แล้วเกิดอาการแพ้สารต่างๆ ที่ใช้เป็นส่วนผสม เพื่อจะได้เลี่ยงการใช้สารที่เราแพ้หรืออาจเป็นอันตรายต่อตัวเรา ค่าเตือนต่างๆ เพื่อจะได้ระมัดระวัง และใช้ผลิตภัณฑ์ได้อย่างปลอดภัย นอกจากนี้ ชื่อเครื่องสำอางก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อของเรา โดยเฉพาะในปัจจุบัน ที่ทั่วโลกให้ความสนใจกับการดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงมีแนวโน้มที่ผู้ผลิตจะผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco-friendly products) เพิ่มสูงขึ้น ธุรกิจเครื่องสำอางก็เช่นกัน ที่ไม่พลาดโอกาสที่จะนำเสนอแนวความคิดนี้ มาปรับใช้กับเครื่องสำอาง ตัวอย่างที่เรามักเห็นได้ง่ายๆ จากชื่อผลิตภัณฑ์ที่มีคำว่า “ออร์แกนิก” (Organic) ซึ่งมักจะดึงดูดความสนใจผู้ใช้ได้มากเป็นพิเศษ แต่เครื่องสำอางออร์แกนิกมีจริงหรือ และหมายถึงสิ่งใด

ความหมายของเครื่องสำอางออร์แกนิก

โดยทั่วไป “ออร์แกนิก” มักหมายถึง สารที่มีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ (Any compound containing carbon)

ซึ่งคาร์บอนนั้นเป็นส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตจำนวนมาก ดังนั้น ความหมายของ “ออร์แกนิก” ในมุมมองนี้ จึงมีความหมายกว้างมากครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง แต่อีกความหมายหนึ่งของ “ออร์แกนิก” หรือเกษตรอินทรีย์ในทางวิชาการเกษตร หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช การฉายรังสี และไม่ใช้สายพันธุ์ที่ตัดต่อพันธุกรรม ถ้าเป็นการปลูกสัตว์แบบออร์แกนิก ก็ต้องเลี้ยงด้วยอาหารสัตว์ชนิดออร์แกนิกด้วยเช่นกัน ห้ามเจือปนอาหารจากแหล่งอื่นและห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ ซึ่งความหมายอย่างหลัง ได้ถูกนำมาใช้แพร่หลายในหลายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเครื่องสำอางด้วย แต่อย่างไรก็ตาม คำนิยามเกี่ยวกับเครื่องสำอางออร์แกนิกในหลายๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ก็ยังคงไม่ชัดเจน

ข้อดี - ข้อเสียของเครื่องสำอางออร์แกนิก

เนื่องจากยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนของเครื่องสำอางออร์แกนิก จึงไม่สามารถกล่าวถึงข้อดี - ข้อเสีย ของเครื่องสำอางชนิดนี้ได้ แต่ถ้าเรามองในมุมมองของผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกโดยทั่วไป ข้อดีของผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ คือการที่ผลิตภัณฑ์นั้นปลอดจากยาฆ่าแมลงที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในพืช ผักและผลไม้แทบทุกชนิด แต่เนื่องจากผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกอาจจะมีราคาแพงกว่าผลิตภัณฑ์ทั่วไปในประเภทเดียวกัน จึงเป็นข้อเสียอย่างหนึ่งที่ทำให้การใช้ผลิตภัณฑ์นี้ จำกัดอยู่ในคนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งความจริงแล้ว หากมองในระยะยาว แนวคิดออร์แกนิกนั้น มีประโยชน์และมีข้อดีมากต่อตัวเรา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจสรุปได้ย่อๆ ดังนี้

1. ช่วยลดการเพิ่มสารพิษในอากาศ น้ำ ดิน และร่างกายของเรา (Reduce the Toxic Load: Keep Chemicals Out of the Air, Water, Soil and our Bodies).
2. ในกรณีที่ไม่สามารถกำจัดให้มลพิษนั้นหมดไป แต่ก็สามารถลดมลพิษทางเกษตรกรรมได้ (Reduce if not Eliminate Off Farm Pollution)
3. ป้องกันสารพิษไม่ให้ตกทอดไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง (Protect Future Generations)
4. พัฒนาให้ดินกลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ (Build Healthy Soil)
5. รสและกลิ่นของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรดีขึ้น (Taste Better and Truer Flavor)

การดูแลผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกในประเทศไทย

ถึงแม้ว่า หลายประเทศจะยังไม่มีคำนิยามของเครื่องสำอางออร์แกนิก แต่ก็กำหนดให้การกำกับดูแลผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก หรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ รวมถึงการรับรองผลิตภัณฑ์ (Certification) อยู่ภายใต้การดูแลของกรมวิชาการเกษตรของแต่ละประเทศ ที่กำหนดให้ คำว่า “ออร์แกนิก” ใช้ได้เฉพาะกับสินค้าเกษตร (รวมถึงสัตว์น้ำที่จับจากแหล่งธรรมชาติ และที่มาจากการเพาะเลี้ยง และอาหารสำหรับเลี้ยงปศุสัตว์) ที่เป็นสินค้าดิบและที่ผ่านกระบวนการแล้ว ทั้งนี้ รวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรที่นำมาใช้ลักษณะเป็นเครื่องปรุง (Ingredient) ที่ได้รับการผลิตและการจัดการเป็นไปตามกฎระเบียบที่กรมวิชาการเกษตรได้กำหนดไว้แล้วเท่านั้น ได้แก่

1. เนื้อสัตว์ เนื้อสัตว์ปีก และไข่ มาจากสัตว์ที่ไม่ได้ถูกให้ฮอร์โมนช่วยในการเติบโตหรือยาปฏิชีวนะต่างๆ ยกเว้นการให้อาหารเสริมประเภทวิตามินหรือแร่ธาตุ ได้รับการเลี้ยงดูด้วยอาหารสัตว์ที่เป็น “ออร์แกนิก” และในสภาพที่สัตว์มีเสรีภาพในการเคลื่อนที่ไปไหนๆ ได้อย่างเป็นอิสระ
2. เป็นสินค้าที่ไม่ผ่านการตกแต่งแก้ไขทางพันธุกรรม หรือการฆ่าเชื้อโรคโดยการฉายรังสี เป็นัญพืชที่ได้รับการปลูกบนผืนดินที่ไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยที่เป็นมูลสัตว์ การรักษาสภาพของดินกระทำโดยการเปลี่ยนชนิดของัญพืชที่ปลูก ปลูกพืชคลุมดินหรือการใช้ปุ๋ยที่มาจากพืชและสัตว์
3. ศัตรูพืชและโรคพืชได้รับการรักษาโดยใช้แมลงที่เป็นศัตรูพืชของแมลงที่กำลังทำอันตรายต่อพืช หรือการดักจับ การใช้วิธีทางธรรมชาติในการขับไล่

4. สารที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นที่สามารถนำมาใช้ได้ในการผลิตพืชผลหรือการเลี้ยงสัตว์ที่เป็นออร์แกนิก เช่น Alcohol, Ethanol, Calcium hypochlorite, Chlorine dioxide, Sodium hypochlorite, Hydrogen peroxide, Elemental sulfur, Lime sulfur และ Sulfur dioxide เป็นต้น ทั้งนี้จะมีการกำหนดไว้ว่าสารชนิดใดใช้กับการผลิตสินค้าประเภทใด หรือใช้ในลักษณะใด

5. การกำจัดวัชพืชกระทำด้วยวิธีการพรวนดิน ใช้มือเก็บ ใช้เครื่องมือ หรือการคลุมดินและไม่ใช้สารเคมี
6. ไม่มีการผสมสาร Sulfites, Nitrates หรือ Nitrites ในระหว่างขบวนการผลิตหรือจัดการ ทั้งนี้ยกเว้น ไวน์ที่มีการผสม Sulfites อาจจะระบุบนฉลากได้ว่า “made with organic grapes”

7. ไม่มีการใช้เครื่องปรุงชนิดเดียวกันแต่ในรูปที่ต่างกัน คือ ทั้งที่เป็นออร์แกนิก และไม่ได้เป็นออร์แกนิก สำหรับเครื่องสำอาง ยังไม่มีข้อกำหนด (Regulations) ใดที่ห้ามผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่ออร์แกนิก (Non-organic products) ระบุบนฉลากว่า เป็นสินค้าออร์แกนิก แต่ฉลากและข้อมูลความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์นั้นที่นำมาใช้เป็นเครื่องสำอาง จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเครื่องสำอางให้ครบถ้วน จากข้อมูลของ National Organic Program (NOP) 7 CFR Part 205 ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดระดับของผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ออกเป็นกว้างๆ 3 ระดับ ซึ่งต่อมาประเทศในแถบยุโรปก็ใช้เกณฑ์เดียวกันนี้ในการจำแนกเครื่องสำอางออร์แกนิกในยุโรปเช่นกัน อันได้แก่

- 1) ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ที่อาจมีส่วนผสมที่ไม่ใช่ออร์แกนิกได้ไม่เกิน 5% โดยน้ำหนัก แต่ส่วนผสมที่ไม่ใช่ออร์แกนิกนั้น จะต้องอยู่ในรายการที่อนุญาตให้ใช้
- 2) ในกรณีที่มีส่วนประกอบที่เป็นออร์แกนิกเพียง 70-95% โดยน้ำหนัก ผลิตภัณฑ์นั้นไม่สามารถติดฉลากว่าเป็นผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก แต่สามารถระบุปริมาณส่วนประกอบออร์แกนิกบนฉลากได้ เช่น โลชั่นนี้ประกอบด้วยส่วนผสมของพืชออร์แกนิก (body lotion made with organic herbs) และ
- 3) ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบที่เป็นออร์แกนิกน้อยกว่า 70% โดยน้ำหนักผลิตภัณฑ์นั้นห้ามติดฉลากว่าเป็นผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกโดยเด็ดขาด

สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ไม่ได้มีนิยามของเครื่องสำอางออร์แกนิก ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทุกชนิด ทุกประเภท ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเครื่องสำอาง ซึ่งรวมถึงข้อกำหนดเรื่องสารที่อาจใช้และสารห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง ฉลาก และโฆษณาด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเราจะยังไม่มีนิยามของเครื่องสำอางออร์แกนิก แต่สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ก็เป็นหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบและรับรองผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (Organic products) หรือที่เราเรียกผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกตามมาตรฐานสากลสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรได้ ซึ่งผู้สนใจสามารถศึกษารายละเอียดจาก website ของกรมวิชาการเกษตรที่ <http://it.doa.go.th/organic/organic/testimonial/whyrubrong.html>

จากข้อมูลข้างต้น คงพอตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับเครื่องสำอางออร์แกนิกได้บ้างว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน เพราะตามข้อเท็จจริงแล้ว เครื่องสำอางจำเป็นต้องมีส่วนประกอบที่เป็นสารเคมีอยู่บ้าง เช่น สารทำอิมัลชัน (Emulsifiers) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ไม่แยกชั้น มีความคงตัวที่ดี และสารกันเสีย (Preservatives) เพื่อป้องกันการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ สารสำคัญเหล่านี้ทำให้เครื่องสำอางคงสภาพความเป็นเครื่องสำอางที่ปลอดภัยตลอดอายุการใช้งาน อย่างไรก็ตาม ตามกฎหมายของผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ถ้าสารเหล่านี้ไม่อยู่ในรายการสารที่อนุญาตให้ใช้เป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ก็จะไม่สามารถอ้างได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ในส่วนของผู้บริโภค หากต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก คงจะพิจารณาจากชื่อและรูปลักษณ์ภายนอกแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ การเลือกซื้อต้องอ่านฉลาก ศึกษาข้อมูลสังเกตเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ในด้านเครื่องสำอาง กฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องแสดงรายการสารที่เป็นส่วนผสมที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ทุกรายการบนฉลากด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงปริมาณของสารแต่ละรายการ ทำให้หลายผลิตภัณฑ์ที่อ้างว่าเป็นเครื่องสำอางออร์แกนิก แต่ส่วนผสมที่ใช้ส่วนใหญ่อาจเป็นสารเคมีเกือบทั้งสิ้น ทำให้ผู้บริโภคอาจเข้าใจผิดในสาระสำคัญของผลิตภัณฑ์ได้

เช่น ชื่อผลิตภัณฑ์มีคำว่า “Organics” หรือ “ออร์แกนิก” แต่มีสารที่เป็นพิษเพียงตัวเดียว ซึ่งในกรณีนี้ ถ้าผู้บริโภครู้เท่าทัน พลิกดูรายละเอียดในส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ก็จะสามารถเข้าใจและตัดสินใจว่าจะซื้อหรือไม่ได้ทันที แต่ก็ มีบางกรณีที่ยากต่อการตรวจสอบได้ด้วยตนเองของผู้บริโภค แต่ก็สามารถตรวจสอบกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ เช่น ผลิตภัณฑ์แสดงส่วนผสมที่เป็นสมุนไพรไว้เป็นจำนวนมาก แต่ในความเป็นจริงแล้ว อาจมีส่วนผสมที่เป็นออร์แกนิกน้อยกว่า 70% โดยน้ำหนัก ซึ่งไม่สามารถอ้างเป็นผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกได้ เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริโภครุ่นใหม่ต้องอย่าด่วนตัดสินใจ พิจารณาข้อมูลให้ถี่ถ้วน ศึกษาข้อเท็จจริงก่อนซื้อ เพราะผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกจริงๆ นั้นมีคุณค่าแต่มีราคาสูง เราจึงต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าและความจำเป็นด้วย อย่างง่ายแล้วได้สินค้าที่ไม่มีคุณภาพ อีกทั้งยังเท่ากับเราส่งเสริมผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกปลอมให้เพิ่มสูงขึ้นด้วย

บรรณานุกรม

1. การผลิตพืชอินทรีย์ เรื่อง การออกใบรับรองพืชอินทรีย์ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2554]; สืบค้นจาก <http://it.doa.go.th/organic/organic/testimonial/whyrubrong.html>.
2. ไขข้อข้องใจสารพัดข้อมูล “ฉลากอาหาร” [ออนไลน์]. มกราคม 2553 [สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2554]; สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/article/13296>.
3. ประกาศคณะกรรมการเครื่องสำอาง เรื่อง ฉลากของเครื่องสำอางเล่ม 128 ตอนพิเศษ 31 ง หน้าที่ 34-35 ราชกิจจานุเบกษา 17 มีนาคม 2554 ประกาศ ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554.
4. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 [ออนไลน์]. 31 มีนาคม 2535 [สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2554]; สืบค้นจาก <http://61.19.54.137/law/dpmlaw/main/content.php?page=sub&category=99&id=576>.
5. Cosmetics, Body Care Products, and Personal Care Products [online]. 2008 April [cited 29 April 2011]; Available from: <http://www.ams.usda.gov/AMSV1.0/getfile?dDocName=STELPRDC5068442>.
6. Na True Takes Steps to Define Natural and Organic Personal Care [online]. 2008 June [cited 29 April 2011]; Available from: <http://www.cosmeticsandtoiletries.com/regulatory/organic/20075449.html>.
7. Regulation for Organic Personal Care [online]. 2007 February [cited 29 April 2011]; Available from: <http://www.cosmeticsandtoiletries.com/regulatory/organic/5710816.html>.

